

УДК 378.147

2. теорія і практика виховання

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Кот М.І.

Викладач кафедри іноземних мов

Одеський національний економічний університет

У даній роботі проведено дослідження професійної мотивації студентів-економістів. Забезпечення пізнавальної активності студентів є однією із важливих складових активізації навчальної діяльності вищих навчальних закладів. Розглянуті прийоми активізації, які спрямовані на підтримання мотивації студентів до навчання. Автором було проведено дослідження процесу мотивації навчальної діяльності студентів-економістів ОНЕУ.

Ключові слова: *поняття «мотивація», види мотивації, професійна мотивація, поняття «активне навчання», активізація навчання*

Кот М.И.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ МОТИВАЦИЯ СТУДЕНТОВ КАК АКТИВИЗАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ

В данной работе проведено исследование профессиональной мотивации студентов-экономистов. Обеспечение познавательной активности студентов является одной из важных составляющих активизации учебной деятельности высших учебных заведений. Рассмотрены приемы активизации, направленные на поддержание мотивации студентов к обучению. Автором было проведено

исследование процесса мотивации учебной деятельности студентов-экономистов ОНЭУ.

Ключевые слова: понятие «мотивация», виды мотивации, профессиональная мотивация, понятие «активное обучение», активизация обучения

Kot Maryana

The study of professional motivation of students-economists is carried out in this work. The provision of students' cognitive activity is an important part of activization of educational activity in higher educational institutions. It describes activation methods aimed at maintaining students' motivation to learn. The author carried out a study of educational activity motivation of students-economists from ONEU.

Key words: concept "motivation", types of motivation, professional motivation, the concept of "active learning", activation of learning.

Постановка проблеми. В практиці вищої освіти формуванню та розвитку мотивації приділяється багато уваги. Саме професійна мотивація специфічно впливає на активізацію навчання. Забезпечення пізнавальної діяльності студентів є однією із важливих складових активізації навчальної діяльності. Після того як абітурієнти вступають до вищих навчальних закладів, для них характерні зміни мотивів у зв'язку з професійними самоствердженнями.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Термін «мотивація» має різну трактовку. В першому випадку її розглядають як сукупність факторів, які підтримують та направляють поведінку (Ж. Годфруа, К. Мадсен). У другому випадку її розглядають як сукупність мотивів (К.К. Платонов) та у третьому випадку - як пробудження, яке викликає активність організму та визначає його направленість, тобто як комплекс факторів, які направляють та спонукають

поведінку людини (П.М. Якобсон). Крім того мотивація розглядається як процес регуляції конкретної діяльності людини (М.Ш. Магомед-Емінов).

Як зазначають автори Ю. Нікітін та І. Нікітіна, С. Єрохін, структурними компонентами професійної мотивації є мотивація ініціації (спонукає до діяльності); мотивація селекції (сприяє вибору мети); мотивація реалізації (забезпечує регулювання, контроль реалізації виконання відповідної дії); мотивація пост реалізації (уможливлює завершення виконання дії і спонукання до іншої) [1].

Багаточисленні теорії стали з'являтися ще у працях стародавніх філософів. У наш час таких теорій дуже багато. Вивченням мотивації людини займалися Г. Хекхаузен, Г. Келлі, Д. Макклелланд, Ю. Роттер, Д. Аткинсон, Р. Мей та ін.

Аналіз педагогічної літератури дозволив нам сформулювати проблему дослідження: як дійсно здійснюється мотивація навчальної діяльності студентів-економістів та як сприяти її формуванню.

Мета роботи – вивчення структури професійної мотивації студентів-економістів вищих навчальних закладів як способу активізації навчання.

Виклад основного матеріалу. В системі навчання у вищих навчальних закладах під професійною мотивацією розуміють: сукупність чинників і процесів, які відображаються у свідомості, спонукають і спрямовують особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності [8].

Зробивши аналіз інформації стосовно формування професійної мотивації навчальної діяльності ми визначили умови, що впливають на формування позитивних мотивів навчальної діяльності. Такими умовами є:

- 1) професіоналізм викладача (бажання та вміння навчити);
- 2) ставлення до студента як до компетентної особистості;
- 3) сприяння самовизначенню студента, розвиток позитивних емоцій студента;
- 4) організація навчання як процесу пізнання;
- 5) використання методів, що стимулюють навчально-пізнавальну діяльність;

6) усвідомлення найближчих та кінцевих цілей навчання;

7) професійна спрямованість навчальної діяльності [7].

Професійна мотивація як властивість особистості є система цілей, потреб, що спонукають студентів до активного засвоєння знань, оволодіння вміннями і навичками, свідомого ставлення до професії [2].

Види мотивації:

- Пряма мотивація (заснована на змістовності праці, усвідомленні своїх досягнень та їх визначені суспільством, почутті відповідальності і самореалізації особистості в процесі праці);
- Непряма мотивація (заснована на матеріальній зацікавленості і ґрунтується на формах оплати праці, рівні напруженості праці);
- Спонукальна мотивація (заснована на страху та обов'язках, невпевненості в завтрашньому дні).

Класифікаційні ознаки мотивації:

- Вплив часу (перспективна мотивація, поточна мотивація, професійна мотивація);
- Вплив на свідомість людини (соціально-психологічна мотивація, соціально-економічна мотивація).

Професійну мотивацію зведено до основних комплексів – це обов'язок, інтерес та самооцінка професійної здатності [1].

У теперішній час дослідникам вже не доводиться сумніватися в тому, що успішність студентів в основному залежить від розвитку професійної мотивації, а не тільки від природних здібностей. Між цими двома чинниками існує складна система взаємозв'язків. Але сьогодні в науці ще не вироблений єдиний підхід до вирішення проблеми мотивації поведінки студентів, не усталилася термінологія, не сформульовані чітко загальні поняття [9].

Що стосується навчальної діяльності студентів, то під професійною мотивацією розуміється сукупність факторів та процесів, які спонукають та направляють особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності.

Професійна мотивація виступає як внутрішній фактор розвитку професіоналізму та особистості.

При цьому під мотивом професійної діяльності розуміється усвідомлення предметів актуальних потреб особистості (отримання вищої освіти, самопізнання, саморозвиток, підвищення соціального статусу, професійного розвитку).

Якщо студент сам вибирав вищий навчальний заклад, розбирається в тому, що за професію він обрав і вважає її гідною і значущою для суспільства, то це і впливає на те, як складається його навчання. Дослідження, проведене автором серед студентів ОНЕУ, повністю підтверджує це поняття.

Об'єктом дослідження є процес мотивації навчальної діяльності *студентів I курсу збірної групи (15-17), які навчаються в Одеському національному економічному університеті за спеціальністю «Економіка підприємства».*

В основі методики К. Замір в модифікації О.Реана [3] покладена концепція про внутрішню та зовнішню мотивацію. Концепція про внутрішню мотивацію полягає в тому, що для особистості має значення діяльність сама по собі. Якщо ж в основі мотивації професійної діяльності покладено прагнення задовольнити інші потреби по відношенню до змісту самої діяльності (це може бути заробітна плата, мотиви соціального престижу), то мова йде про зовнішню мотивацію [4].

Викладач запропонував студентам відповісти на питання *«Чому була вибрана саме ця професія? Чому подобається професія?»*, також було враховано відвідуваність занять.

Аналіз отриманих результатів показав нам, що студенти 15-17 групи більшою мірою задоволені вибраною професією. Це свідчить про те, що студенти залучаються в професійну діяльність заради неї самої, а не для досягнення будь-яких інших зовнішніх нагород. Така діяльність являє собою самоціль, а не засіб для досягнення іншої мети. Тобто це студенти, яких привертає, перш за все, інтерес до самого процесу навчання, вони схильні

обирати більш складні завдання, що дуже позитивно відображається на їх розвитку пізнавальних процесів та на відвідуванні занять.

Але є дуже маленький відсоток студентів, що свідчить про байдуже, негативне відношення до процесу навчання в цілому. Для таких студентів метою є не отримання професійних знань та навиків, а важливим є кінцевий підсумок їх навчання – отримання диплому. Можна припустити, що цей відсоток студентів вступили до вузу не за своїм бажанням, а наполягли батьки.

Отже, в результаті проведеного теоретичного дослідження, можна укласти, що мотиваційна сфера людини дуже складна і неоднорідна. В практиці вивчення професійної мотивації необхідно проводити на різних етапах розвитку особи студента, оскільки результат завжди буде різним залежно від пізнавальних і широких соціальних мотивів.

Використання цікавих завдань також сприяє підвищенню професійної мотивації студентів. Так, на заняттях з іноземної мови студентам цікавими будуть теми:

- *Cross-cultural communication;*
- *Global economy and business ethics;*
- *International employment;*
- *Business communication in different countries and so on.*

Педагогічна практика використовує різні шляхи активізації навчання, основні з них – різноманіття методів, засобів, форм.

Оскільки навчання є видом діяльності, воно не може бути неактивним. До факторів активізації навчання можна віднести й ті, що виражають в комплексі формування дидактичного процесу: навчальний матеріал, організаційно-педагогічний вплив, здатність навчатися, час [5].

Активізуючи навчальну діяльність студентів вищих навчальних закладів, необхідно прагнути реалізувати головну мету навчання майбутніх фахівців: виховання, розвиток і навчання студентів засобами навчальних предметів на основі і в процесі практичного оволодіння ними майбутньою професійною діяльністю.

Науковець О. Бандурка наголошує на тому, щоб університетське навчання забезпечувалося трьома компонентами: наявністю студента, наявністю науково-педагогічного складу, належною матеріально-технічною базою. Окрім цього ще є і четвертий компонент – бажання студента навчатися, його мотивація до навчання. Часто такої мотивації немає, оскільки сучасний студент не бачить перспектив використання набутих навичок, знань, тобто можливості роботи за спеціальністю в гідних умовах за достойну платню [6].

Перед викладачами стоїть головне завдання – розвинути у студентів бажання і вміння вчитися, формувати свідоме ставлення до навчання. Для цього треба розширити професійну мотивацію студентів, розширити їх кругозір. Викладачі прагнуть, щоб навчання студентів стало дієвим засобом пізнання і залучення студентів до різних сфер людської діяльності.

Висновок. Професійна мотивація відіграє роль компенсаторного фактора: в умовах недостатньо розвинених здібностей студента, за наявності професійної мотивації, такий студент може досягти більших успіхів, ніж здібний студент, у якого не сформована професійна мотивація. Тому цілеспрямоване формування у студентів професійної мотивації є одним із перших завдань вищих навчальних закладів.

Література

1. Єрохін С. А. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентності на ринку праці / Єрохін С.А., Нікітін Ю.В., Нікітіна І.В. // Юридична наука. – 2011. - №1. – с. 20-28.
2. Пінська О. Професійна мотивація як засіб підвищення ефективності навчальної діяльності студентів / О. Пінська // Проблеми трудової і професійної підготовки. – 2009. – Випуск 14. – с. 111-115.
3. <http://kemospom.chat.ru/test/zamfir.html>
4. Лисовец Н.М. «Профессиональная мотивация студентов как способ активизации обучения»

5. Підласий І.П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 360 с.
6. Бандурка О.М. Про сьогодення вищої освіти в Україні / О.Бандурка // Вища школа. – 2011. 0 № 9. – с. 7-15.
7. Черняк Н.О. Формування мотивації студентів до навчання у ВНЗ. – 2013 р.
8. Каньоса Н.Г. Особливості формування професійної мотивації студентів вищого педагогічного закладу / Н.Г. Каньоса // Збірник наукових праць. – випуск № 11.
9. Казакова М.О. Дослідження професійної мотивації студентів педагогічного вузу / М.О. Казакова // Випускна кваліфікаційна робота. – 2006 р.